

Predikan av Jenny Arnerlöf – Bönsöndagen - 2023

För drygt en vecka sedan stod det mesta still i Storbritannien när Kung Charles III kröntes. Den långa och pampiga ceremonin lämnar oss med en färsk bild av kungliga maktuppvisningar. Storbritannien har symboliserat kunglig makt mer än något annat land i vår tid. På ett liknande sätt var Kung Salomo den bland Israels kungar som symboliserade kunglig makt och politisk framgång mer än någon annan. Två gånger under Kung Charles kröning nämndes Salomo som en del av liturgin, och han var den enda Bibliska kungen som nämndes under ceremonin (gudstjänstordningen kan läsas online).

Bönen som Salomo bad i dagens text visar att han hade en välutvecklad retorisk förmåga. Han var så väl lämpad för den kungliga rollen att han även bad som en diplomat. I hans bön talade Salomo först hedrande om sin far David och sedan om Gud generellt innan han kom till sin ödmjuka och enkla bön om visdom eller urskiljning för sig själv. Han må ha varit ung och oerfaren som kung, men han visste hur man ber en bön som får andra att häpna.

Det verkar som Gud blev lite häpen eftersom Gud även gav Salomo bra saker som han inte bad om. Här har vi en fin berättelse som smickrar monarkin. Eller finns det mer här? Salomos renommé som vis, förmögen och produktiv kan grumla vår förmåga att lägga märke till viktiga detaljer i berättelsen. Eftersom skicklighet, rikedom och förmågan att få saker utförda imponerar stort i vår värld är det lätt för oss att höra dagens text utan att ifrågasätta scenen. Liksom vår egen politiska verklighet är denna berättelse komplex och tvetydig; den är öppen för tolkning.

Det är värt att kom ihåg att allt detta hände i Salomos dröm.

Gudsuppenbarelsen kan ske genom drömmar i Gamla Testamentet men alla drömmar där är inte lika. Detta hände i Givon, en plats med en bråkig historia cirka 10 km nordväst om Jerusalem där hedningar offrade till främmande gudar och där även Salomo gjorde offer eftersom Templet i Jerusalem inte var färdigbyggt. Dessa detaljer hjälper oss att ta ett steg tillbaka för att få en bättre överblick men det är fortfarande mycket som är öppen för tolkning.

Det är när vi vet hur det gick för Salomo som vi stannar upp inför berättelsens bild av Gud och bön. (Som ni kanske minns lät han sig förledas att dyrka andra gudar och han höll sig inte helhjärtat för Gud.) Många saker är inte så stor och pampiga som de ser ut att vara på ytan. Den viktigaste frågan som hjälper oss att tolka berättelsen är "varför var Gud så eftergiven med Salomo när ingen annan viktig ledare i Israel bemöttes så – inte Abraham, inte Mose eller Jeremia. Inte ens Jesus?" Kanske är poängen att Gud inte var så eftergiven.

Kungaböckerna skrevs eller sammanställdes av Israeliterna när de var i Babylons fångenskap. Böckerna är en historieskrivning om Israels kungar, och ses av många forskare som folkets bearbetning av vad som gick fel. Historieskrivningen härleder varför Guds folk besegrades av ett främmande folk och hamnade i fångenskap.

Berättelsen är skicklig – den gör inget definitivt uttalande om Salomos godhet eller fördärv. Författarna där i Babylons fångenskap förstod att med en liknande begåvning och tillgång till pengar och makt kan vi alla gå vilse som Salomo gick vilse. En snabb jämförelse av bönen som bads vid Kung

Charles kröning och Salomos bön (de var ungefär lika långa) avslöjar en lärdom som kyrkan har identifierat från Salomos exempel. Salomo bad om visdom, men för Charles bad ärkebiskopen för visdom och kärlek.

Den sista stora ledtråden om att Salomo inte är den bästa lärare för den som vill utveckla sin förmåga att be är det faktum att han inte nämns som en förebild av Nya Testamentets författare.

Låt mig vara tydlig – jag menar inte att Salomo var falsk eller lögnaktig i sin bön. Han var en människa som fick vissa saker rätt och vissa saker fel. På ett indirekt sätt lär han oss mycket om farorna av makt och kunskap som inte vägs upp av kärlek. Salomos visdom är inte att förminska – i det var han en föregångare som förbereder oss för Jesus. Hans skickliga bön i förhållande till hur hans liv med Gud utvecklades är en bra påminnelse om att "bön är hjärtats och inte läpparnas arbete" som Defensor Grammatikus sade under 700-talet.

Salomo var varken den första eller sista personen som älskade att lära sig saker men misslyckades med att lära sig att älska. Bön är ett av de viktigaste läromedlen som finns för den som vill formas av Guds kärlek och lära sig att älska som Gud älskar. Och kärlek är avgörande för den som vill använda sin makt på sätt som hedrar och vittnar om Gud i både ord och handling.

För att förstå vad bön handlar om behöver vi vända oss till Jesus som frimodigt hävdade att i honom hade något förmer än Salomo kommit.

Dagens evangelietext är från bergspredikans mittpunkt. Bergspredikan som ni minns är Jesu visdomslära om det goda livet. I texten vi hörde idag berättar Jesus tre tydliga instruktioner om bön.

Han säger undvik att utnyttja bön som ett tillfälle att dra uppmärksamhet åt dig själv, använd inte bön som ett sätt att visa upp hur fint du kan tala, och be inte som om Gud inte vet vad du behöver. I en kultur där bön var en social norm fanns risken att den skulle användas som ett sätt att säkra status med andra människor. Bön ska inte användas som ett medel till ett annat mål än kommunikation med Gud. Detta är knappast ett problem i vår egen samhällskontext där offentlig bön snarare väcker misstro än sociala framsteg. Vi har dock säkert sett hur vissa andliga handlingar har använts som sätt att visa sig som socialt medveten (meditation och yoga t.ex.) eller nästla in sig med de inflytelserika i ett givet sammanhang. Inom församlingar har bön ibland använts för att utmärka de andligt mogna från de vanliga folken. Jesu ord ger oss orsak att fråga, "Vems blick tänker jag på med mina handlingar?" och "hos vem anser jag att min säkerhet är förankrad?"

Bön är personlig kommunikation med Gud. Det är genom att be som vi håller oss medvetna om att den primära blicken framför vilket vi lever är Guds. Genom att göra oss närvarande till Gud i det fördolda kommer vi närmare ett liv som är konsekvent i det öppna. I vårt enskilda samtal med Gud får vi be om allt – något vi knappast kan göra på ett ärligt sätt om vi ber för att imponera på andra.

Jesus säger att Gud redan vet allt vi gör i det offentliga och i det fördolda och Gud vet vad vi behöver. Pragmatiker som vi är undrar vi då varför det är nödvändig att be om det. Dels är det nog en fråga om hållning – vi är de

skapta varelserna som tjänar Gud och inte tvärtom; även om Gud paradoxalt nog också tjänar oss.

Men kanske är det just så att det är först när vi ber om saker som vi hör hur vi själv tänker och vår bön kan vara första stegen från inskränkthet till den vid-öppna ytan som Guds närvaro vill leda oss ut i. Bönen är en av de viktigaste övningar vi har som kristna för att hålla oss vakna och uppmärksamma till Gud som är verklighetens grund. Att be är i grunden att rikta vår uppmärksamhet till Kärlekens närvaro och öppna sig till att formas av den.

Det är i ett enskilt samtal med Gud som vi upptäcker vad vi ska härbärgera för oss själva och hur och vad vi ska dela med andra. Ibland är det just de saker som vi inte vill att andra ska se, saker som vi knappt orkar kännas vid, som tynger oss ner och suger allt liv ur vårt hopp.

Här ger dagens episteltext från Romarbrevet stor anledning till hopp. Det Paulus så gripande skrev är att Gud inte har övergett skapelsen eller oss som delar av skapelsen i våra svårigheter. Räckvidden av Guds omsorg för oss är svårt att överskatta. För det står inte att Guds Ande ger oss kraft att be när vi är svaga. Det står att Guds Ande hjälper oss i vår svaghet och nöd till den grad att Anden vädjar för oss. Anden kommunicerar till Gud allt det jobbiga som vi inte själv kan sätta ord på. Det är ett anmärkningsvärt påstående att begrunda! Att veta detta, och att samlas till gudstjänst som Guds folk, utrustar oss till att kunna ha tålamod med Gud och härda fram i vår värld som Gud håller på att förnya. Bön är en viktig drivkraft i den processen och vi kan leva med en hållning präglad av bön viss om att även

när vi saknar ord eller kraft att be, är vi burna av en Gud som ser i det fördolda och vädjar för oss.

Det är kung Jesu's visdom och väg med oss. Honom tillhör lovsången och äran och härligheten och väldet i evigheters evig. Amen.